

סדר נזיקין | מסכת עבודה זרה, דף ע"ד - מסכת הוריות דף ה'
פרשת כי תצא | ז' - י"ג באלול תשפ"ו (31 לאוגוסט - 6 לספטמבר 2025)

מזן התלמוד

סדר נזיקין, מסכת עבודה זרה דף ע"ד

כי ההוא דאתא לקמיה דרבי חיאי, אמר ליה: הב לי גברא דדכי לי מעצרתאי. אמר ליה רב: זיל בהדיה, וחזי דלא מצווחת עלי בי מדרשא.

הב לי גברא - תן לי איש
מעצרתאי - הגת שלי (מקום בו דורכים ענבים)
זיל בהדיה - לך אתו

הסבר: אדם אחד בא לרבי חיאי וביקש שישלח אתו מישהו שיטירה את הגת שלו, שקנה אותה מגוי. אמר רב חיאי לרב: לך אתו, אבל שים לב שהכול שם יעשה לפי ההלכה, כדי שלא יצעקו עלי אחר כך בבית המדרש.

תפילה לשלום חיילי צה"ל:

מי שברך אבותינו
אברהם יצחק ויעקב,
הוא יברך את חילי צבא ההגנה לישראל
ואנשי כחות הבטחון,
העומדים על משמר ארצנו וערי אלהינו,
מגבול הלבנון ועד מדבר מצרים,
ומן הים הגדול עד לבוא הערבה
ובכל מקום שהם, ביבשה באויר ובמים.
יתן ה' את אויבינו הקמים עלינו
נגפים לפניהם!
הקדוש ברוך הוא ישמר ויציל את חילינו
מכל צרה וצוקה, ומכל נגע ומחלה,
וישלח ברכה והצלחה בכל מעשה ידיהם.
ידבר שונאינו תחתיהם,
ויעטרם בכתר ישועה ובעטרת נצחון.
ויקים בהם כפתוב:
"כי ה' אלהיכם ההלך עמכם,
להלחם לכם עם אויביכם להושיע אתכם."
ונאמר: "אמן".

"תלמוד ישראלי" פרויקט חינוכי, קהילתי וחברתי

המניש את התלמוד תוך חיזוק והעצמת הקשר לתרבות ומורשת ישראל.

זמני השבת במוקדי הפעילות בעולם:

ישראל י"ם: כניסת שבת: 18:22 יציאת שבת: 19:34	ניו יורק: כניסת שבת: 19:01 יציאת שבת: 20:01
ישראל ת"א: כניסת שבת: 18:39 יציאת שבת: 19:36	גרמניה: כניסת שבת: 19:18 יציאת שבת: 20:35

הלימוד מוקדש להצלחת חיילי צה"ל, השבת החטופים ורפואת הפצועים

אחינו כל בית ישראל
הנתונים בצרה ובשביה
העומדים בין בים ובין ביבשה
המקום ירחם עליהם
ויציאם מצרה לרוחה

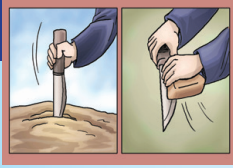
ומאפלה לאורה
ומשעבוד לנאלה
השתא בעגלא ובזמן קריב
ונאמר אמן

דף ע"ד: מאכלים שאינם בטלים ברוב

בדף זה מונה המשנה איסורים שיש להם דין מיוחד ושונה מכל סוגי האיסורים במה דברים אמורים? כפי שכבר למדנו, **דבר מאכל אסור שהתערב במאכל כשר - אם המאכל הכשר הוא יותר מפי שישים מהמאכל האסור, מותר לאכול את כל התערובת.** המשנה מונה רשימה של איסורי הנאה שחז"ל תיקנו שאינם בטלים, ואם הם נפלו לתוך דבר מותר - הכל אסור: יין נסך, חפץ של עבודה זרה, בהמה שאינה קורבן שנשחטה בעזרה ועוד איסורים אחדים. חומרה זו קיימת רק כאשר המאכל שהתערב הוא חשוב. בלשון התלמוד מאכל חשוב מכונה **"דבר שבמנין"** - דבר שרגילים למנות ולספור מפני חשיבותו. מאכל כזה אינו בטל אפילו ברוב גדול מאוד, אם הוא אחד מאיסורי הנאה שמונה המשנה.

דף ע"ה: טבילת כלים

בדף זה לומדים שצריך לטבול כלי שנקנה מנוכרי. אין הפננה בכלי שנוכרי בישל בו מאכל אסור, אלא בכלי חדש לגמרי - מצוה לטבול את הכלי לפני שמשתמשים בו. הראשונים כותבים **שהלכה זו היא "גזרת מלך"**, כשם שנוכרי המבקש להתגייר ולעבור מאומה נוכרית לעם ישראל צריך לטבול במקוה שיש בו ארבעים סאה מים, כך גם כלי העובר מבעלות של נוכרי לבעלות של יהודי צריך לטבול במקוה מים של ארבעים סאה. הלכה זו דורש התלמוד מן הפסוק בספר במדבר שנגאמר לבני ישראל לאחר מלחמת מדון - **"כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש וטהרו"**. הפסוק מצוה את בני ישראל להגעיל באש כלים שהם לקחו כשילל ממלחמת מדון. **בפסוק זה ישנה מילה מיוחדת: "וטהרו"**, שהרי מכל הפסוקים שעוסקים בענין זה כבר ידוע שאחרי שיעבירו את הכלים באש הם יהיו טהורים ומותרים לשימוש. מכאן דרשו חז"ל שהפסוק מלמד אותנו על סוג טהרה נוסף שצריך לעשות: לטבול במקוה כלים שנוכרו מנוכרי.

דף ע"ו: ספין של נוכרי

בדף האחרון של מסכת עבודה זרה לומדים הלכה מעניינת. אנו יודעים שאי אפשר להשתמש בכלי אכילה שנוכרי השתמש בהם למאכלים חמים, מפני שבלועים בהם איסורי אכילה. המשנה אומרת, שספין של נוכרי שרוצים לחתוך בה מאכל קר, אפשר לשפשוף אותה היטב באבן של נפחים וכן יודים ממנה שאריות המאכל שדבקו בה. הגמרא מוסיפה שצריך גם לנעוץ את הספין בקרקע קשה עשר פעמים. הדחיקה של הספין באדמה מורידה ממנה כל שאריות מאכל וכן אפשר להיות בטוחים שהספין נקיה לחלוטין. ניקוי זה אינו מאפשר להשתמש בספין למאכל חם, כי בתוך הספין עדין בלועים טעמים של המאכלים האסורים שהשתמש בהם הנוכרי. **ההבדל בין מאכל חם ומאכל קר הוא פשוט: החום מוציא מהספין את הטעמים שבלועים בו, והרי בלועים בו טעמים ממאכלים אסורים. לכן עד שמגעילים ספין זה באש, אפשר להשתמש בו למאכלים קרים בלבד.**

מתפלפלים

לפניכם אירוע שעורך דיון סוער: יואב בן-ה-15 עמד בתור לקופה בסופר השכונתי, כאשר ראה שהאישה שעומדת לפניו בתור מכניסה מספר מוצרים לתוך הכיסים שבבגדיה כדי שלא תשלם עליהם בקופה. יואב התלבט מה לעשות: האם לשתוק ולחכות לתור שלו, או ללכת למנהל הסופר ולדווח לו על כך?

מצד שני:

יואב הוא נער הגון וישר, והוא חש אחריות לדווח על גניבה ועל עוולות, ולכן מבחינה מצפונית הוא צריך ללכת למאבטח או למנהל הסופר ולדווח לו על האישה הזו.

מצד אחד:

זה לא העסק שלו. הנהלת הסופר צריכה להתקין מצלמות או לשכור אנשי ביטחון שיבדקו ויוודאו שאנשים משלמים ולא גונבים. זה לא תפקידו של יואב לפקח על הקונים בסופר.

...מה דעתכם?

אם גם אתם נתקלתם בדילמה ה'התפלפלתם' עליה אתם מוזמנים לשתף אותנו ונפרסם אותה אצלנו בעלון. ניתן לשלוח למייל talmudisraeli@medison.co.il תחת הנושא "דילמה" עם שם משפחה ועיר מגורים וגם אתם תיכנסו להגרלה על פרסים שווים

על המפה

שכונת נחלת אחים בירושלים

נחלת אחים היא שכונה במרכז העיר החדשה בירושלים. היא נוסדה בשנת 1924 בידי יהודים שעלו מתימן, ונקראה כך בשל שאיפתם לחיי אחווה במקום. רחובות השכונה נקראו ברובם על שם ערים בישראל. רוב התושבים בשכונה היו בתחילה אורפלים - יהודים יוצאי

נחלת אחים ב-1937 (Wikipedia)

העיר אורפה שבטורקיה, תימנים ועולים מכורדיסטאן. כיום גרים בה גם יהודים מארצות המערב. בין תושביה הידועים של השכונה היו הרב יוסף קאפח ואשתו הרבנית ברכה, הרב שאר ישוב כהן ואחותו הרבנית צפיה גורן.

משפחה תימנית קוראת מזמורי תהלים סביב שולחן האוכל, לאחר ארוחת צהריים בשבת (Wikipedia)

מי אני?

1. היה מגדולי הרבנים של העדה התימנית בארץ.
2. תרגם, ערך ופירש את כתבי הרמב"ם ועשרות ספרים נוספים.
3. היה דיין בבית הדין הגדול וחבר במועצת הרבנות הראשית לישראל.
4. זכה בפרס ישראל לספרות תורנית, ובפרסים נוספים על מפעלי התורני.

טעאם לטו, טט

לוח

דבר תורה

מצוות "השבת אבדה" המופיעה בפרשתנו, היא הרבה מעבר לחיוב להשיב חפץ שאבד לבעליו. חז"ל למדו מהמילים "לכל אבדת אחרך" שאפילו אדם שרואה נזק העומד להגיע לחברו, כמו נהר שהולך לשטוף את שדותיו, שחייב הרואה להתאמץ ולהציל את חברו מהנזק שעתידי להגיע לרכושו.

אולם, לעיתים יכול האדם להקל ראש ולהימנע מלהתאמץ ולהציל את ממון חברו, כי הוא לא מרגיש את חסרונו של חברו כמו את חיסרון הכיס שבכיסו הפרטי. על כן מוסיפה התורה על המצווה להשיב גם איסור ואומרת "לא תוכל להתעלם". **שלמות האדם נמדדת ביכולתו לראות ולשים לב לחסרונו של חברו, לא פחות מחסרונו שלו עצמו:** "יהיה ממון חברך חביב עליך כשלך".

סדר נזיקין | מסכת הוריות דף ב' - ה'

מסכת אבדה זרה מתחילים מסכת הוריות!

מסכת הוריות

דף ב': מסכת הוריות

מסכת הוריות היא מהמסכתות הקטנות במספר הדפים בתלמוד הבבלי. יש בה פשוטים עשר דפים בלבד, אך למען האמת הגמרא עצמה קצרה רק בכשליש ממסכת מכות, שבה עשרים ושלושה דפים, ורק מפני שכמעט אין פירוש בעלי התוספות על מסכת הוריות הגמרא פרושה על פני כל רוחב הדף ולכן הצטמצם מספר הדפים של המסכת. מסכת הוריות מכונה כך מפני שהיא עוסקת, בין היתר, בהוראות הלכתיות שבית הדין פסק בטעות ומפניהן התרחשו איסורים בשוגג, והיא מלמדת את דרכי הכפרה על מקרים אלו. תוך כדי עיסוקה בדרכי הכפרה, עוסקת המסכת גם בדינים השכיחים לקורבנות חטאת.

דף ג': בית הדין שהורה להכה בטעות

ההלכה הראשונה במסכת עוסקת במקרה שבית הדין הורה בטעות להתיר את אחד מאיסורי התורה, והעם לא ידע שביית דין טועה, ועשה העם כדבריו ועבר על האיסור. למשל, בית דין הורה בטעות שמוותר לאכול דם מסוים, ורוב היהודים הקשיבו לבית הדין ואכלו את אותו דם. כמובן שמי שאכל את הדם אינו נחשב מזיד אלא שוגג. מה דינו של העובר בשוגג על איסור מן התורה? עליו להביא קורבן חטאת. אולם במקרה זה התורה קובעת כי השוגג פטור מלהביא קורבן חטאת וביית הדין שהורה את הטעות הוא שצריך להביא קורבן חטאת.

דף ד': ההבדל בין שכחה לטעות

בדף הקודם למדנו שאם בית הדין הורה שמוותר לעבור על איסור מסוים, ורוב היהודים עברו על האיסור לפי הוראתו - הם פטורים מקורבן. בדף זה נלמד פרטים חשובים בהלכה זו, שלא בכל מקרה היא נאמרה. **אם קרה מקרה וביית הדין הוציא הודעה שמהיום לא צריך לשמור שבת, אין זו טעות, אלא כי הוא שכח את מה שכתוב במפורש בתורה שצריך לשמור את יום השבת.** מי שעשה עברה על פי הוראה זו של בית דין חייב להביא חטאת, כי הוראה זו אינה נובעת מטעות אלא משכחה. רק אם בשל טעות בית הדין הורה להתיר איסור, אין צריך להביא קורבן חטאת. **מהי טעות? טעות בפרטי הלכה.** כלומר: בית דין אינו עוקר בהוראתו את כל ההלכה אלא בפרט מסוים הוא מתיר. למשל, אם הם אמרו: חייבים לשמור שבת, אבל מהיום מותר לחרוש בשבת. במקרה זה הוא לא עקר את כל מצוות השבת אלא טעה לגבי הלכה אחת מהלכות שבת. אם רוב היהודים חרשו בשבת מפני הוראת בית דין הם פטורים מקורבן. כך פוסק הרמב"ם בהלכות שגגות.

דף ה': "החצר החדשה"

בספר דברי הימים ב', פרק כ', מסופר כי בתקופת המלך יהושפט התקבצו בני מואב ובני עמון למלחמה על המלך יהושפט, והמלך הכריז צום והכל באו להתפלל "לפני החצר החדשה". הגמרא הנלמדת בדף זה מסבירה היכן היה אותו מקום ומדוע קראו לו "החצר החדשה". כל טמא צריך לטבול במקוה טהרה כדין וכן הוא נטהר מטומאתו. יש טמאים שלפני כן צריכים לעשות דברים נוספים, אבל בסוף כל הטמאים צריכים לטבול. כשטובל הטמא, הוא אינו טהור לגמרי מיד, אלא רק בסוף היום, כשהחמה שוקעת. לכן, טמא שטבל נקרא "טבול יום" - הוא טבל, אך הוא ממתין שיעבור היום, וְאֵזָא יְהִיֶה טְהוֹר לְגַמְרֵי. מדין תורה, הוא אינו רשאי להיכנס לבית המקדש, אך מותר לו להיכנס להר הבית עד שטח בית המקדש. חז"ל גזרו שטבול יום לא יכנס גם להר הבית. **לכן נקרא הר הבית "החצר החדשה" - החצר שהתחדשה בה הלכה מדברי חכמים.** כך על פי רש"י במסכת יבמות.

שאלות השבוע

- איזו הלכה לומדים ממלחמת מדיין?
- מדוע צריך לנועץ סכין של נוכרים באדמה?
- מדוע נקראה העזרה במקדש "החצר החדשה"?

בין הפותרים נכונה תיערך הגרלה שבועית* והזוכה בה יזכה בפרס איכותי. את התשובות יש לשלוח עד יום רביעי שלאחר השבת של אותו עלון עד השעה 14:00, למייל talmudhagrala@medison.co.il יש לציין את מס' העלון עליו אתם עונים. *בפיקוח ראה חשבון

תשובות

הציור השבועי (עמ' 3)

- הרבנית ברכה קאפח.
- בעיר צנעה בתימן.
- הרב יוסף קאפח.
- פרס ישראל, על מפעלי חסד רבים שהקימה למען נזקקים.

חידה (עמ' 3)

60 - איסור בטל בשישים

